

Turism

Turism

Hästturism har expanderat kraftigt under de senaste åren. Förutsättningarna för att utveckla olika inriktningar av hästturism är goda i Sverige. I landet finns bra inhemska hästraser, vacker och variationsrik natur och ett stort hästkunskande.

I Sverige finns det uppskattningsvis över 500 företag som bedriver verksamhet med inriktning hästturism. De flesta är små, men många vill växa. Omsättningen beräknas till cirka 200 miljoner kronor. Inom hästturism ryms hästupplevelser som människor reser till för att själva delta eller för att vara publik. Den vanligaste produkten är turridning, då en grupp med ledare rider ut i naturen under alltifrån en timme upp till en hel dag eller flera dagar i följd. Andra former av hästturism erbjuds vid landets ridleder, häst- och vagnsuthyrning, vissa kurser och utbildningar, bed & breakfast med hyra av häst samt vid deltagande och besök vid hästevenemang.

Arrangemang med aktivitet, mat och boende bli allt vanligare, vilket möjliggör ökad förtjänst och en besparing av hästarna och naturen, eftersom antalet aktivitetstimmar och ridturer blir färre. Vid kortare arrangemang rider man oftast samma rutt flera gånger per dag, vilket innebär att marken slits hårdare och hästarna får nya ryttare flera gånger under en och samma dag. I dag vill kunderna allt oftare själva ta över paketeringen av arrangemanget utifrån tydliga moduler som turistföretagaren/leverantören presenterar.

En grundregel vid turridningsarrangemang är att priset per ridtimme faller i takt med att antalet sammanhängande ridtimmar ökar. Detta är möjligt genom ett mer effektivt utnyttjande av befintliga resurser (hästmateriel och personal). I praktiken betyder det att lönsamheten ökar om företagaren kan sälja fler sammanhängande timmar i ett arrangemang. En långritt över en hel dag kräver obetydligt längre förberedelsestid än en timmes uteritt.

Framtidsutsikter

När det gäller dagens och framtidens turism pratas det mycket om resmål med unika värden med möjlighet till eget lärande, välbefinnande, utlopp för sitt intresse – helst tillsammans med likasinnade – stort utbud och en mix av olika aktiviteter – gärna fysiska – och vikten av måltidsupplevelser. Utifrån dessa iakttagelser har den svenska hästturismen goda förutsättningar att bli etablerade resmål, speciellt för de resenärer som söker annorlunda upplevelser med fokus på aktivitet, lärande och avkoppling i skön natur.

Den svenska hästturismen anses fortfarande vara en relativt ny del av hästnäringen. Ute i världen förknippas Sverige i dag inte med hästresmål, till skillnad från bland annat Irland, Island och Mongoliet. Sverige har ”råvaran”, det vill säga traditionen, naturen, miljön och hästarna för att etablera ett resmål. För att utveckla hästturismen på Irland har den irländska staten arbetat för att stärka landet som turistmål genom att få mer fokus på aktiviteterna: ”Go from place to stay to things to do”.

De som arbetar med hästturism ser inte alltid sig själva som turistföretagare utan mer som hästföretagare och har därför ingen naturlig relation till dem som arbetar med turism inom kommunen. Därför kan det vara bra om kommunen bidrar till att stärka banden och arbeta för att hästturismen blir en del av de övriga turistaktiviteterna. Om kommunen ser hästföretagen som turistföretag ökar förhoppningsvis företagarnas förståelse för gott värde och att sätta kundens behov i fokus.

Turistnäringen domineras av småföretag, detsamma gäller för hästturismen. Därmed dras hästturismföretagen med i stort sett samma problem och utmaningar som många andra småföretagare.

Hästturismföretagen är ofta dåligt finansierade, har svag lönsamhet och liten andel eget kapital. De är tjänsteföretag och har därmed en värdefull kompetens i sig själva och i sin personal, men har låg andel fasta tillgångar. Turistnäringen i stort har dålig likviditet eftersom utgifterna ofta ska betalas innan kunderna kommer. Beroende av väder och säsonger spelar också in. Turistnäringen är också beroende av fungerande bredband, vägnät och effektiv skyltning till sina anläggningar. Vägmarkesförordningen ligger till grund för tillståndsgivningen och all skyltning ska vara motiverad ur trafiksynpunkt. Skyltfrågor bedöms inte på samma sätt i alla regioner, vilket skapar olika förutsättningar i delar av landet.

En turisttjänst består ofta av flera olika tjänster och därför kan det vara minst tre olika moms-satser inblandade i ett och samma paket. Företagarna måste därför vara väl insatta i de olika skattesatserna samt hur man beräknar marginalbeskattning av resetjänster. För mer information se www.skatteverket.se.

Ridleder

För att utveckla hästturism krävs tillgång på mark. När man frågar hästföretagare vilket problem som hämmar deras utveckling mest, blir svaret ofta bristen på mark att nyttja i verksamhet. Mestadels handlar det om mark att rida på. Ofta beror problemen på att företaget har vuxit snabbt och saknar planer för ökat markutnyttjande. Överenskommelse mellan markägare och organiserad verksamhet bör regleras genom ett formellt avtal med direkt ersättning för till exempel slitage och skador på stigar och vägar. Nyttjande av annans mark ska ses som en utgift för hästturismföretagaren och ingå i prissättningen av aktiviteten.

Förutsättningar för en fungerande ridled

Bristen på mark kan lösas genom att anlägga en ridled, det vill säga en skyltad led, likt en vandrings- eller cykelled, som ger företräde för ridning. Ridledens sträckning och underlag måste vara anpassade för såväl hästarnas som kundernas behov och önskemål. Viktigt att tänka på vid planeringen är att anpassa leden efter lokala sevärdheter. Det bör finnas serviceinformation, boende, matställen och sevärdheter. Detta medför att flera olika turistföretagare längs ridleden måste samarbeta, oavsett vilken produkt de har att erbjuda.

Kommunens roll

Kommunen kan bidra med kontakt och avtalsskrivning med de markägare som berörs. Anläggningsarbete, underhåll och marknadsföring av leden bör de företag som kommer att nyttja den i sin verksamhet vara med och bekosta och planera. *Mer information om att planera och anlägga ridled se sidan 81.*

Några exempel på kommuner som varit aktiva i planeringen av ridleder är Sjöbo, Laholm och Heby. Söderhamns kommun har anställt en person som ska söka upp markägare och skriva avtal för anläggning av en ridled genom kommunen. Kommunen ansåg det angeläget att hjälpa små landsbygdsföretag att utveckla sin verksamhet genom att nyttja leden i sin verksamhet. Förutom hästföretag räknar kommunen med att serviceföretag som erbjuder boende, mat, handel och turistiska aktiviteter ska gynnas av leden. Företagen har bildat en förening som ska bedriva drift och underhåll.

Projektstöd att få

Många projekteringar av landets ridleder har finansierats med hjälp av landsbygdsstöd från länsstyrelsen. Den som kan visa att ridleden kommer

att utveckla de omgivande landsbygdsföretagen har möjlighet att få projektstöd. För mer information kontakta länsstyrelsen. (www.lansstyrelsen.se)

Forskning

Det pågår forskning om hästturism såväl i Sverige som i andra länder. Vid Mitthögskolan och Karlstad universitet bedrivs utbildning och forskning med inriktning Kulturgeografi och turism samt Turism. Ett viktigt tema för turismforskningen vid Mittuniversitetets turismforskningsinstitut ETOUR (European Tourism Research Institute) är destinationsutveckling. Här ingår hästen som en självklar del.

Vid Universita Degli o Firenze (Florens) pågår forskning kring hästturism, turridding och ridleder. Den bärande tanken är att lederna ska kunna användas av såväl vandrare som ryttare och mountainbikers. I motsats till den svenska traditionen att anlägga en led för vandring, en för cykling och en för ridning eftersträvas största möjliga samordning.

Erfarenheter redovisade vid Nordic Association of Agricultural Scientists (NJF) möte i Alnarp 2004, pekar på att vid hög frekvens bör olika aktiviteter särskiljas och vid lägre frekvens kan samordning ske. Detta gäller förmodligen såväl för turismridning som vardagsridning. Viktigast av allt verkar information och skyltning vara. Tydliga instruktioner skapar trygghet för användarna. Konflikter mellan olika användare motverkas när spelreglerna är tydliga.

Vad kan kommunen göra?

- *Stötta företagen med utbildning inom värdskap, paketering, ekonomi och samordnad marknadsföring. Skapa forum för ett ökat samarbete med kommunens övriga företag.*
- *Underlätta företagarnas situation genom att i så hög grad som möjligt samordna kommunens inspektioner, då turistföretagen omfattas av många lagar som kontrolleras av kommunen.*
- *Bjud in hästnäringen till kommunens träffar med övriga näringslivet.*
- *Skapa en kommunal webbsida som listar alla företagare och kontaktpersoner i kommunen, samt informerar om arrangemang, lagar och regler, var man söker tillstånd och EU-stöd med mera.*
- *Stötta företagarna i deras utveckling genom att ta med hästnäringen i samhällsplaneringen.*
- *Ge företagarna tydliga och offentliggjorda regler, så att de törs investera långsiktigt.*
- *Skapa smidigare rutiner och kortare handläggningstider.*
- *Ta med hästföretagen i kommunens marknadsföring.*
- *Stötta ridleden genom att hjälpa till med markavtal och kontakten med markägare.*

Fakta har hämtats från:

*Driva och utveckla hästturismföretag, Bibbi Bonorden, LRF
Hästverksamhet på annans mark, Camilla Linder, LRF*